

Les activitats físiques d'aventura a la natura (AFAN): revisió de la taxonomia (1995-2015) i taules de classificació i identificació de les pràctiques

JAVIER OLIVERA BETRÁN

Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya - Centre de Barcelona (Espanya)

ALBERT OLIVERA BETRÁN

Professor d'educació física en ensenyament mitjà

Fundadors del Mètode Olivera conductes motrius intel·ligents

Autor per a la correspondència

Javier Olivera Betrán

jolivera@gencat.cat

Resum

Aquest estudi parteix d'un altre anterior (1995) en el qual es va realitzar una proposta de classificació taxonòmica que avui hem revisat i actualitzat concorde al creixement i emergència d'aquestes pràctiques durant aquest període. A nivell intrínsec, hem estudiat la finalitat i naturalesa d'aquestes activitats i hem repensat i analitzat la pertinència i idoneïtat del rètol 'Activitats físiques d'aventura a la natura' (AFAN) com a denominació vàlida per identificar-les. A nivell extrínsec, s'han identificat les AFAN que s'estan desenvolupant actualment de forma significativa per part de la població mundial i s'ha reestructurat i completat la classificació taxonòmica de 1995 amb la presència específica d'un nou sector emergent 'foc', a causa de la creixent presència de pràctiques que utilitzen el motor d'explosió. S'ha construït una taula d'identificació de cadascuna de les pràctiques seleccionades de les AFAN i s'ha elaborat una taula d'impactes mediambientals amb quatre classificacions contaminants. Finalment, hem desenvolupat un eix de coordenades en el qual vinculem el grau d'esportivització dels grups de pràctiques amb la variable 'ascetisme/hedonisme'. En l'estudi anterior distingíem tres grans medis 'aire', 'terra' i 'aigua', amb 6 grups (Ai), 13 grups (T) i 8 grups (Ag) respectivament. En total estructurarem 27 grups i identifiquem de manera nítida a 33 pràctiques. En l'estudi actual comptem amb quatre medis 'aire', 'terra', 'aigua' i 'foc', amb 5 grups (Ai), 12 grups (T), 8 grups (Ag) i 4 grups (F). En suma, construïm 29 grups i distingim 98 pràctiques.

Paraules clau: activitats físiques d'aventura a la natura (AFAN), taxonomies, lliscament, medi natural, cos informacional, pràctiques, postmodernitat i transmodernitat

Introducció

Aquest treball s'emmarca en un estudi anterior "Proposta d'una classificació taxonòmica de les activitats físiques d'aventura a la natura (AFAN). Marc conceptual i anàlisi dels criteris triats" publicat el 1995 en la revista *Apunts. Educació Física i Esports* i inserit en el dossier monogràfic "Les AFAN: anàlisi sociocultural" (núm. 41, juliol de 1995). Aquell monogràfic va obtenir un alt impacte en el camp de la gestió de noves pràctiques físiques alternatives en el temps d'oci actiu ja que va contribuir de forma rellevant a identificar les AFAN com un model propi i original, distingint-les del model 'esport', i les va reconèixer com una aportació genuïna de la postmodernitat. Aquell dossier va donar a

conèixer la naturalesa intrínseca i extrínseca d'aquestes pràctiques des de diverses perspectives, va contribuir a classificar i descriure les diferents activitats que es desenvolupaven i que conformaven aquell univers d'activitats i va ajudar a observar les diferents aplicacions i serveis que s'estaven implementant al nostre país. L'objecte d'estudi d'aquest treball és analitzar de nou aquest conjunt d'activitats en plena Societat de la Informació en la postmodernitat, que alguns anomenen transmodernitat, revisar aquella proposta taxonòmica de les AFAN de fa 20 anys i proposar una actualització d'acord amb els canvis antropològics, socials, tecnològics, culturals i de mentalitat als trenta anys del sorgiment d'aquestes pràctiques a Espanya.

El nostre anterior treball s'iniciava amb una pregunta: "Respon a una moda la creixent afició als esports d'aventura?". En finalitzar aquell article afirmàvem que les AFAN s'estaven consolidant en el temps d'oci actiu, i encara que estaven immerses en un procés intern de selecció natural, estaven contribuint al desenvolupament creixent d'un turisme d'aventura en el medi natural cada vegada més massificat (Olivera & Olivera 1995b). D'aquelles pràctiques desarticulades que es realitzaven de forma més o menys espontània a certs territoris naturals aprofitant les energies lliures de la natura (gravetat, fluvial, marítima, eòlica, de les ones), hem passat a un important creixement i vertebració del sector empresarial específic; a una ordenació legal concreta amb la regulació de titulacions específiques; a l'aparició d'organitzacions i associacions del sector que les agrupen, difonen i promouen; a un augment exponencial de pràctiques gràcies als constants recursos tecnològics aplicats a nous dissenys d'activitats, i a una extraordinària difusió gràcies a les omnipresents tecnologies d'informació. En aquest temps aquestes pràctiques han contribuït de forma creixent al PIB del sector de l'oci mundial, a la subsegüent creació de llocs de treball i a un increment igualment exponencial d'usuaris que en el marc del temps d'oci actiu i el turisme desenvolupen aquestes activitats en qualsevol racó del món atrets per una estratègia d'èxit: aventura, natura i diversió personalitzades en companyia dels seus per fugir de la certesa i la rutina i viure una experiència evasiva (*flow*).

El procés metodològic que hem seguit s'ha basat en l'estudi evolutiu i comparat entre la realitat estudiada d'aquest univers de pràctiques de fa vint anys i la situació actual tant a nivell intrínsec com a extrínsec. Des d'una perspectiva intrínseca hem estudiat la finalitat i natura-

lesa d'aquestes activitats en aquest període, hem observat la influència que ha exercit el sistema esportiu sobre aquestes pràctiques mitjançant el procés d'esportivització, hem analitzat els models de participació existents en l'actualitat, l'impacte mediambiental que exerceixen sobre el medi ambient i com a conseqüència d'aquestes anàlisis hem repensat i analitzat la pertinència i idoneïtat d'anomenar-les AFAN com a denominació vàlida d'identificació actual.¹

Preocupats per l'impacte ecològic que algunes d'aquestes activitats poden exercir sobre el medi natural, hem elaborat una taula d'impactes mediambientals. Finalment hem desenvolupat un quadre d'eixos de coordenades en el qual hem relacionat el grau d'esportivització dels diferents grups de pràctiques discriminats respecte a l'eix hedonisme/ascetisme.

Amb la perspectiva que ens donen aquestes dues dècades passades podem assegurar amb rotunditat que les AFAN s'han consolidat en la transmodernitat com un genuí univers de pràctiques emergents en el temps d'oci actiu, alternatives al sistema esportiu, conegudes i demanades per amplis i diversificats sectors de la població en qualsevol lloc del planeta que s'han imposat com a innegables pràctiques del nostre temps.

Des del postmodernisme al transmodernisme: una revisió de les AFAN

Les AFAN sorgeixen de forma espontània en la dècada dels seixanta però neixen i es desenvolupen en les dècades dels setanta i els vuitanta als països desenvolupats,² principalment a Califòrnia (EUA), i per aquest

¹ En la primera meitat de la dècada dels 90, existia una enorme dispersió de termes que s'empraven per identificar a aquest conjunt de pràctiques tant a nivell institucional, associatiu o creats per diversos autors. Amb la publicació del monogràfic el 1995 encunyem la denominació semàntica d'activitats físiques d'aventura a la natura (AFAN) per donar-los nom, aquesta denominació i l'acrònim corresponent es van defensar com a idonis per identificar aquestes activitats en aquell monogràfic per la pertinència i justificació de cadascun dels seus termes i per la claredat i contundència significativa del conjunt. Al cap d'aquests vint anys s'ha assentat i assumit el terme en l'àmbit espanyol i llatinoamericà i ha estat utilitzat indistintament per autors, associacions i institucions en estudis referencials d'hàbits esportius (García Ferrando 2006), articles, obres, ponències o títols de tesis doctorals; però no s'ha imposat definitivament i en l'actualitat segueix existint aquesta diversitat terminològica.

Independentment d'emprar una terminologia o una altra, creiem que la paraula 'esport', per les connotacions que implica i la diferent naturalesa de les AFAN, no hagués de figurar en una denominació que intenti agrupar i identificar aquestes pràctiques.

² A Espanya aquestes pràctiques sorgeixen el 1985 amb les primeres baixades de ràfting del riu Noguera Pallaresa (Catalunya), encara que també tenim notícies per testimoniatges de la població autòctona que existien amb anterioritat baixades de rius i barrancs a la Serra de Guara (Aragó) majoritàriament per part de ciutadans francesos practicant el barranquisme. Al desembre d'aquest mateix any es va celebrar a Tignes (França) el I Simposi Internacional sota el títol genèric de "La Glisse" (El Lliscament) dedicat íntegrament a les noves pràctiques d'aventura a la natura, a les quals se'ls va denominar inicialment 'Nous Esports', que buscaven diferents tipus de lliscament pels diferents mitjans que proporciona el mitjà natural (aire, terra, aigua, gel, neu) aprofitant les energies lliures de la pròpia natura mitjançant la utilització de tecnologia.

motiu una de les seves primeres denominacions sigui 'esports californians', i es consoliden en la dècada dels noranta. Neixen sustentades en la tecnologia,³ la qual cosa permet a l'individu moure's per diferents i inèdits medis naturals d'aigua, terra i aire vivint emocions úniques, complint somnis immemorials⁴ i sobrevivint a l'experiència (amb seguretat). Es fonamentaven en l'esperit de la postmodernitat, és a dir, en la cultura consumista que conduïa a un individualisme hedonista, narcisista que més que una ètica era una estètica (Olivera & Olivera, 1995a). Aquesta combinació de tecnologia, lliscament sobre els diferents espais de la natura,⁵ aventura divertida i narcisisme hedonista les convertiran en pràctiques alternatives molt genuïnes de la postmodernitat que neixen com a reacció a la modernitat i sorgeixen d'acord amb els seus models, valors i pràctiques.

Les AFAN corresponen a activitats el fonament motriu de les quals és el lliscament aprofitant les energies lliures de la natura mitjançant la utilització de la tecnologia, no es basen en l'entrenament ni busquen el rendiment i el cos no és un mitjà sinó el dipositari final de les emocions i sensacions generades. Pertanyen a un altre model corporal: ecològic-hedonista, molt diferent al model corporal ascètic de l'esport (Olivera & Olivera 1995a, p. 25). La natura (rural i urbana), el vertigen, el risc controlat, l'emoció, el plaer, la diversió i en suma l'aventura a l'abast de tots però destil·lada de forma individual en funció de les expectatives personals, sense distinció de sexe, edat o nivell són els seus elements essencials (Olivera, 1995).

Quan parlem de 'natura', ens referim als ambients i escenaris de pràctica de les AFAN, entenem que l'escenari propi és el medi natural ja que sorgeixen al fil del paradigma ecològic i neixen amb el clar esperit de realitzar-se en contacte amb el medi natural a través de la tecnologia aplicada que permeten lliscar pels diversos ecosistemes naturals. Però també es desenvolupen en la natura urbana, més propera a l'home d'avui, una natura estable en la qual el risc⁶ i l'aventura es relacionen amb l'esperit rebel i transgressor d'un sector de la població urbana jove que la utilitza com a forma d'afirmació personal i col·lectiva i com a reacció contracultural contra els hàbits i normes establerts que prohibeixen l'acostament de la població a espais urbans públics i privats. Les AFAN són pràctiques simbòliques que agrupen una o diverses tribus urbanes i cadascuna d'elles amb la seva genuïna interpretació del cos i les seves actituds, generant interacció i rivalitat entre elles. Aquestes pràctiques en la natura urbana són també AFAN, doncs es donen els seus requisits perquè interpreten l'aventura com a transgressió i identificació de tribu, pertanyen a l'esperit de la transmodernitat i així les contemplem en la nostra taxonomia.

L'aventura en les AFAN correspon a un factor que depèn de les expectatives del subjecte, de les seves experiències prèvies i de les vivències que aquest experimenti en una activitat incerta en un medi natural semiestructurat. Aquestes pràctiques conviden a viure una experiència extraordinària, és a dir una aventura que no deixa de ser una 'aventura imaginària' (Feixa, 1995),⁷ en contacte directe amb la natura i a més divertida. El practicant es mentalitza, es prepara per viure

³ La tecnologia aporta viabilitat, eficàcia i seguretat a aquestes pràctiques el que permet viure aventures simbòliques o imaginàries. La presència de la tecnologia facilita el lliscament per superfícies inèdites i molt variades amb eficàcia provada, diversió i seguretat. L'enginyeria ha dissenyat nous artefactes mecànics, que atenent als paràmetres de seguretat pertinents, milloren les prestacions del lliscament corresponent, faciliten un major gaudi i possibiliten una cerca del límit. Sorgeixen enginyers nous que afronten noves experiències, nous reptes i límits en els plànols físics considerats o en la mixtura de plànols (aire/aigua; aire/terra; terra/aire), sent aquesta la tendència de les AFAN més emergent.

⁴ L'antic anhel de l'home de volar com les aus, propulsar-se per l'aigua com els peixos, lliscar sustentat pel vent o accedir als racons més remots de la terra.

⁵ La necessitat d'evadir-se de l'ambient urbà, escapar-se de la vida quotidiana i retrobar-se amb un medi natural lliure, poc poblat i no degradat per gaudir de la natura és una necessitat postmoderna al fil del paradigma ecològic. L'individu postmodern s'escapa a la natura per sentir-se lliure i trobar la pau i gaudir de l'harmonia d'aquesta.

⁶ La incertesa a la natura urbana, associada al risc, no correspon a la irregularitat del territori o a la capacitat de respondre a les condicions meteorològiques canviants, sinó que es tracta d'una incertesa basada en factors multifactorials que el practicant ha de saber llegir i executar amb intel·ligència motriu i eficàcia: càlcul de distàncies, visió angular, càlcul de caiguda i equilibri del cos; per aconseguir destreses, habilitats i acrobàcies cada vegada més complexes i originals (Entrevista a Vicenç Cánovas, 6.iv.2016).

⁷ Una mateixa pràctica pot suposar una sensació de risc autèntic per a uns i no obstant això para uns altres la mateixa activitat pot resultar poc excitant, encara que tots els practicants tractessin de viure 'la seva aventura'. L'aventura a les AFAN no prové pròpiament de l'experiència pràctica sinó de la seva dimensió imaginària o simbòlica, ja que l'aventura apareix com una escenografia per a la gestió controlada d'emocions, on les accions de la pràctica se subordinen a les percepcions i els riscos reals als perills imaginaris.

una experiència única, se sotmet el ritual de l'activitat (un veritable ritu d'iniciació postmodern), es busca amb ànsia l'aventura i construeix la seva història per narrar la seva 'aventura' als altres. La pràctica estrictament individual encara que es realitzi en grup provoca diferents sensacions i emocions en cadascú que en funció del seu caràcter inèdit, intensitat i originalitat nodriran en major o menor mesura la seva particular vivència de l'aventura. L'aventura imaginària o simbòlica movent-se per la natura es constitueix en un element essencial de les AFAN que les identifica i distingeix d'altres pràctiques.

El cos en aquestes pràctiques no és un mitjà per aconseguir alguna cosa aliena a ell sinó una fi en si mateix, el dipositari final de totes les sensacions i emocions que el practicant experimenta durant el procés. En ser pràctiques que busquen emoció i diversió, el cos serà el receptor últim d'aquestes sensacions. Parlem d'un cos informacional, o sigui que emet informació en realitzar les activitats i al seu torn capta informació dels altres i de l'entorn, no és un cos energètic com en l'esport sinó que és un cos que viu emocions intenses en contacte amb la natura mitjançant la tecnologia que encaixa amb els hàbits i valors de la societat de la informació. Però també és un cos que busca els límits en el model d'aventura extrema i encara que el cos és l'eix vital i substancial de l'activitat, aquest deixa de ser-ho quan la meta proposada s'escapa de la possibilitat del subjecte, es desvirtua la consciència corporal i es qüestiona la pròpia supervivència (Bücher, 2014).

L'entramat comercial que va sorgir de forma espontània a través de la creació de petites empreses que promouen i ofereixen diverses pràctiques de les AFAN a la població ha estat fonamental per a la consolidació d'aquest subsector de serveis turístics en el temps d'oci actiu i ha col·laborat en el seu creixement exponencial en el període que estem estudiant. La presència d'aquest teixit empresarial de les AFAN ha permès millorar la

seguretat de la pràctica, ha reduït els nivells d'incertesa mantenint la sensació de risc controlat en les diferents activitats i ha promocionat noves pràctiques. També ha generat llocs de treball, ha contribuït a la recuperació i dinamització econòmica de territoris deprimits en diversos entorns naturals i en suma ha generat riquesa econòmica i ha vertebrat l'oferta del sector. Des dels ens institucionals s'han generat normatives legals específiques d'ús i accés al medi natural que malgrat anar sempre a remolc de les activitats pretenen regular aquestes pràctiques, promoure la sostenibilitat del territori i protegir als usuaris. El creixement i diversificació de les AFAN ha anat acompanyat del creixement i consolidació del teixit empresarial del seu sector, tots dos paràmetres s'han retroalimentat i han contribuït de forma decisiva a la seva implantació emergent en el temps d'oci actiu i turisme.

Així com la postmodernitat reacciona davant la modernitat i transgredeix alguns dels seus grans mites conduint a l'individu cap al relativisme i el subjectivisme: disminueix la raó i preval el sentiment, nega la sacralització i acull la secularització, rescata el temps 'present' sobre l'antinòmia passat/futur, es potencia l'individu sobre el col·lectiu, la informació sobre la producció, el lliscament a l'energètic, el concepte neoesportiu al tradicional esportiu o les noves pràctiques AFAN a l'esport. En el transcurs del segle XXI la transmodernitat⁸ succeeix a la Postmodernitat i en aquest procés es transformen i fusionen les tendències de la Postmodernitat amb la Modernitat, podríem dir seguint a Hegel que l'esdevenir de les tres etapes correspon a un procediment de tesi, antítesi i síntesi. El nostre temps està dominat per la virtualitat, el xat, les xarxes socials i internet, la instantaneïtat, la societat del risc, l'individualisme solidari, el cos *ciborg* i el desig de viure al màxim. I s'interpreta la vida com un procés vital únic i irreplicable del que cal xarrupar amb passió i lliurament total sense témer el desenllaç de la mort ja que aquesta forma part de la

⁸ Característiques dels períodes de 'Modernitat'/'Postmodernitat'/'Transmodernitat' segons Rodríguez-Magda (2007): Realitat-Simulacre-Virtualitat; Presència-Absència-Telepresència; Homogeneïtat-Heterogeneïtat-Diversitat; Centrament-Dispersió-Xarxa; Temporalitat-Fi de la història-Instantaneïtat; Raó-Deconstrucció-Pensament únic; Coneixement-Antifonamentalisme escèptic-Informació; Nacional-Postnacional-Transnacional; Global-Local-Glocal; Imperialisme-Postcolonialisme-Cosmopolitisme transnètic; Cultura-Multicultura-Transcultura; Fi-Joc-Estratègia; Jerarquia-Anarquia-Caos integrat; Innovació-Seguretat-Societat de risc; Economia industrial-Economia postindustrial-Nova economia; Territori-Extraterritorialitat-Ubic transfronterer; Ciutat-Barris perifèrics-Megaciutat; Poble/Classe-Individu-Xat; Activitat-Esgotament-Connectivitat estàtica; Públic-Privat-Obscenitat de la intimitat; Esforç-Hedonisme-Individualisme solidari; Esperit-Cos-Cyborg; Àtom-Quant-Bit; Sexe-Erotisme-Cibersexe; Masculí-Femení-Transsexual; Alta cultura-Cultura de masses-Cultura de masses personalitzada; Avantguarda-Postavantguarda-Transavantguarda; Oralitat-Escriptura-Pantalla; Obra-Text-Hipertext; Narratiu-Visual-Multimèdia; Cinema-Televisió-Ordinador; Premsa-Mass media-Internet; Galàxia Gutenberg-Galàxia McLuhan-Galàxia Microsoft; Progrés/Futur-Revival passat-Final Fantasy.

vida (Zeba Produccions, 2014). En el curs de la transmodernitat ens trobem amb la ‘Societat del cansament’ (Chul-Han, 2012)⁹ que és una societat del rendiment autoerigit en la qual es viu la necessitat incessant de poder (‘poder fer alguna cosa’), en la qual un mateix és alhora esclau i amo, ja que ‘l’altre’ ha desaparegut com a enemic i rival. En aquesta circumstància un viu per la feina o la seva passió sense que l’amo ho reclami i un s’exigeix a si mateix, s’auto-disciplina i competeix sobretot contra si mateix. L’excés de treball i rendiment s’aguditzat i es converteix en autoexplotació. Viure en la trama d’una llibertat obligatòria porta al cansament i a un ‘estat de neurosi’¹⁰ que pot sumir en la depressió i en la desesperació (Chul-Han, 2012). Buscar el límit suposa el nou repte i és una de les claus que identifiquen el nostre temps: ser tu al màxim, ser inconformista i viure a la màxima intensitat, al màxim risc segur, viure l’aventura una vegada i una altra jugant fins i tot amb la mort (Zeba Produccions, 2014).

A recer d’aquesta ‘Societat del cansament’ transmoderna les AFAN ofereixen l’oportunitat a l’individu de ser únic i inconformista i viure les màximes experiències (aventures) possibles al major nivell possible de les seves expectatives, recolzades en l’incessant creixement de les tecnologies que multipliquen les opcions de pràctiques, que apareixen com si fossin modes en què algunes s’assenten i unes altres desapareixen. No obstant això, en el nostre temps coexisteixen actituds i pràctiques de les AFAN amb l’esperit postmodernista i altres més emergents a l’escalfor del genuí esperit transmodern. Una mostra rellevant de l’assentament d’aquest univers de pràctiques és el creixement i diversificació d’edats i sectors de la població que les practiquen. Així,

si el 1995 obtenim que les AFAN eren una proposta d’èxit majoritària per als més joves (de 15 a 35 anys d’edat), en l’actualitat aquest conjunt de pràctiques arriben a un ampli sector poblacional incrementant la seva influència cap als més joves i cap als més adults, per la qual cosa hem identificat els diferents models de participació en funció de les expectatives de cada participant, el que ens ha dut a identificar tres grans models de participació: formatiu, recreativoturístic i aventura extrema.¹¹

Les pràctiques situades a l’apartat d’‘aventura extrema’ corresponen al concepte de màrqueting *lifestyle sports*, un sector emergent i de moda que es nodreix de dos grups de pràctiques diverses: alguns esports convencionals i pràctiques alternatives de les AFAN. De la fusió de tots dos grups neixen els ‘esports extrems’ (*Extreme sports*) que es desenvolupen en diferents àmbits i presenten cinc dimensions essencials (Tomlinson, Ravenscroft, Wheaton, & Gilcris, 2005): les espacials (localitzacions remotes, escenaris salvatges, llocs amb enorme incertesa); estats emocionals extrems (estats de xoc, excitacions d’alta intensitat); transgressions (anar més enllà de la norma establerta, fins i tot les normes socials); habilitats físiques extremes i alta dificultat (requereixen càlculs molt precisos, dosificació i control d’esforç, notable competència tècnica, regulació del temps, previsió meteorològica i control emocional), i alt risc (és el factor d’identificació clau ja que ofereix la possibilitat de viure una aventura extrema).

Al voltant d’aquestes activitats d’alt risc real existeixen diferents tipus de promocions publicitàries, cadenes sectorials de televisió,¹² empreses que han pres

⁹ Existeix en la nostra societat una dialèctica de la positivitats, no és una dialèctica de la negativitat com en èpoques passades. Aquesta positivitats de l’individu comporta un excés d’ego narcisista que ens condueix a la cerca de la màxima autorealització, cap als nostres límits, ens porta a una violència neuronal, a la Societat del Cansament

¹⁰ L’excés de competitivitat autogenerada per l’individu promou aquest estat de neurosi interna que retroalimenta a una societat de per si mateix molt competitiva, aquest estat sovint causa desequilibris mentals i en ocasions el desafiament personal de maximització del rendiment s’entrecrua amb la pròpia mort (Chul-Han, 2012, 11-23). Les malalties neuronals, la depressió, el trastorn per dèficit d’atenció amb hiperactivitat (TDAH), el trastorn límit de la personalitat (TLP) o la síndrome de desgast ocupacional (SDO), entre unes altres, s’han tornat el major problema de salut del nostre temps, amb índexs que han de ser entesos com els de una gran pandèmia global. I el suïcidi està augmentant en el nostre temps, és la primera causa de mort no natural a Espanya amb 3.910 defuncions en 2014, la xifra més alta des de l’inici de l’estadística oficial fa 25 anys, l’OMS calcula que l’any 2020 el nombre de persones que se suïcideran al món augmentarà a 1’5 milions de persones.

¹¹ En el transcurs del segle XXI s’han imposat els denominats ‘esports extrems’ (*extreme sports* o *extreme practices*) que deriva en el terme de moda *lifestyle sports* que transcendeix a la pròpia pràctica en si per involucrar a l’individu en factors personals que van més enllà de la pròpia activitat i remitent a la necessitat de l’individu de buscar el límit coquetejant amb la pròpia mort, comprèn una àmplia subtaxonomia de pràctiques en les quals algunes de les quals són extremes. A aquest sector l’hem situat en la nostra taxonomia a l’apartat ‘aventura extrema’.

¹² És capdavanter en el seu sector i té notables índexs d’audiència la cadena televisiva nord-americana d’‘esports alternatius’ ESPN que promociona precisament els eXtreme Games (ESPN’s eXtreme Games)

aquestes pràctiques com a bandera de la seva promoció comercial¹³ i la difusió d'esdeveniments específics (Urban Games; National Adventure Sports Weekend; o eXtreme Games) que han contribuït enormement a l'interès i desenvolupament d'aquest àmbit. Les pràctiques d'aventura extrema connecten perfectament amb l'esperit de la transmodernitat, ja que ofereixen a l'individu de la Societat del Cansament, amb la seva violència neuronal i l'estat de neurosi competitiva (Chul-Han, 2012), una oportunitat per buscar el seu límit, obtenir la llibertat d'escapar del món de la regulació i la certesa, optar a l'excel·lència personal a través d'un assoliment superior, integrar-se en una comunitat d'individus que comparteixen els seus gustos i connectar mitjançant un enllaç emocional o experiencial amb un lloc, un moment i la pròpia natura (Quester, Beverland & Farrelly, 2006).

En aquest estudi hem identificat, descrit i classificat totes aquelles pràctiques actives que pertanyen a les AFAN que s'estan promovent, oferint i desenvolupant en aquests moments a qualsevol territori del planeta i que compten amb un volum de notícies i informacions a les xarxes socials i internet i mitjans de comunicació rellevant. Hem discriminat les pràctiques que per la seva naturalesa i finalitat compleixen els requisits de les AFAN que hem justificat amb anterioritat, independentment de la nostra adscripció moral o de respecte mediambiental ja que actuem com a observadors socials. En aquesta identificació hem respectat la denominació de les pràctiques pel nom amb què se les coneix i estan globalitzades, la majoria d'elles responen al nom en anglès i malgrat existir lloables intents de normalització lingüística que remetent a termes expressats en les nostres llengües, aquests de vegades responen a un zel dels

acadèmics però no remetent a rètols o denominacions que corresponguin amb la seva identificació entre la població practicant, les xarxes socials, *mass media*, Viquipèdia i internet.

Nova taxonomia de les AFAN

Partint de la taxonomia de 1995 on plantejàvem els tres grans medis o entorns afegim un quart element, el 'foc', basant-nos en la teoria de les quatre arrels d'Empèdocles (490-430 aC) amb què explica i justifica els elements bàsics de la matèria (naturalesa) segons el seu estat¹⁴ (Hart-Davis, 2013).

En el nostre anterior estudi distingíem tres grans medis 'aire', 'terra' i 'aigua'; contemplant en cada medi: 6 grups (Ai), 13 grups (T) i 8 grups (Ag) respectivament. En total identificàvem 27 grups i distingíem de manera nítida 33 pràctiques (Olivera & Olivera, 1995b). En l'estudi actual amb la incorporació del 'foc', per la creixent presència de pràctiques que empren el motor d'explosió i la seva utilització cop més gran per part dels usuaris, comptem amb quatre medis 'aire', 'terra', 'aigua' i 'foc', contemplant en cada mitjà: 5 grups (Ai), 12 grups (T), 8 grups (Ag) i 4 grups (F). En suma identifiquem 29 grups propis i distingim 98 pràctiques.¹⁵ En aquest temps, s'ha consolidat el quart medi, el 'foc', amb artefactes a motor cada vegada més sofisticats, atrevits i individualitzats a l'abast d'una part important de la població per accés tecnològic, autonomia, maniobrabilitat i preu. Les pràctiques resultants als quatre medis s'han multiplicat per tres fins a les 98 pràctiques que hem detectat, identificat i descrit. Aquestes corresponen a activitats conegudes, divulgades, globalitzades i practicades d'una part signi-

¹³ La marca de begudes energètiques Red Bull ha adquirit notorietat promocionant un alt nombre d'esdeveniments diversos d'aventura extrema, ha promogut exhibicions extremes d'aquestes activitats i fins i tot ha promocionat a un notable elenc de practicants d'excel·lent nivell i fama reconeguda en el sector per ajudar-los a aconseguir metes majors, rècords 'impossibles' o conquestes inèdites. Vegeu 'El costat fosc de Red Bull' d'H. Büchell (2014)

¹⁴ Segons el filòsof i científic grec Empèdocles, tota la matèria es compon de quatre elements: foc, aire, aigua i terra; units i separats per les forces còsmiques personificades de l'amor i l'odi. Així doncs, entenia que la terra (sòlid) és freda i seca; l'aigua (líquid) és freda i humida; l'aire (gas) és al seu torn humit i calent; mentre que el foc (plasma) és calent i sec.

¹⁵ A aquestes 98 pràctiques podem afegir-hi 11 modalitats més procedents de la matriu que també hem identificat però que no hem reflectit directament en la taxonomia, la qual cosa faria en total 109 pràctiques seleccionades i identificades.

Wingsuit. Planejar esquivant i travessant obstacles naturals a gran velocitat és la modalitat de *Proximity*

Mountain bike. Diferents modalitats a nivell de pràctica lliure i també competitiva com el *downhill*, *enduro bike*, *trail*, *cross country* o *freeride*.

Esquí Alpí. Modalitat de neu amb una espècie de bicicleta saltant obstacles anomenada *Snowbiking*

Escalada. Diferents modalitats de l'escalada: *escalada en roca*, *grans parets*, *rocòdrom* i *psicobloc*.

ficativa de la població en una gran varietat d'ecosistemes en qualsevol territori del món i que estan impulsades per empreses específiques o del sector turístic que les ofereixen.

Seguidament, descrivim i justifiquem les dimensions que componen i vertebraren el present quadre taxonòmic:

1. *Entorn físic*. El definim com el lloc o l'espai en el qual es desenvolupen les AFAN així com el grau d'incertesa que pot generar la seva pràctica relacionat amb la influència dels factors físics i mediambientals intrínsecs (factores meteorològics, condicions de l'hàbitat o espai natural, alteracions sobtades de les condicions de pràctica, etc.) que afecten o poden interferir en la pròpia activitat. Partim de tres entorns bàsics que condicionen i determinen la pràctica en si mateixa i que al seu torn determinen una classificació més precisa segons els criteris que definim: el medi, el plànol i la incertesa. Segons el medi en el qual es realitzen les AFAN distingim els quatre elements bàsics: l'aire, la terra, l'aigua i el foc. Si parlem del plànol en el qual es llisca i condiciona l'acció de cadascuna de les AFAN i que està molt directament relacionat amb el medi, serien els plànols *horitzontal* i *vertical*. Distingim si la caiguda o lliscament es produeix de manera progressiva o sobtada en el medi aeri (volar/caure); si en el medi terrestre (plànol horitzontal/vertical) presenta un plànol lleugerament inclinat, o si aquest és irrellevant. O bé per contra el descens és pronunciat i depèn de l'habilitat del practicant el control del seu cos i artefacte davant la gravetat per la pròpia verticalitat de l'activitat.

En el medi aquàtic distingim al seu torn entre les activitats que es realitzen en el mar o llac (horitzontals) i les de riu (verticals), entenent que, a pesar que un riu presenta en el seu naixement un plànol més inclinat que prop de la seva desembocadura en un altre riu o en el mar, existeix un descens progressiu i continuat, a més que el cabal del mateix segons l'època de l'any condiciona de forma expressa el desenvolupament i realització de la pròpia pràctica.

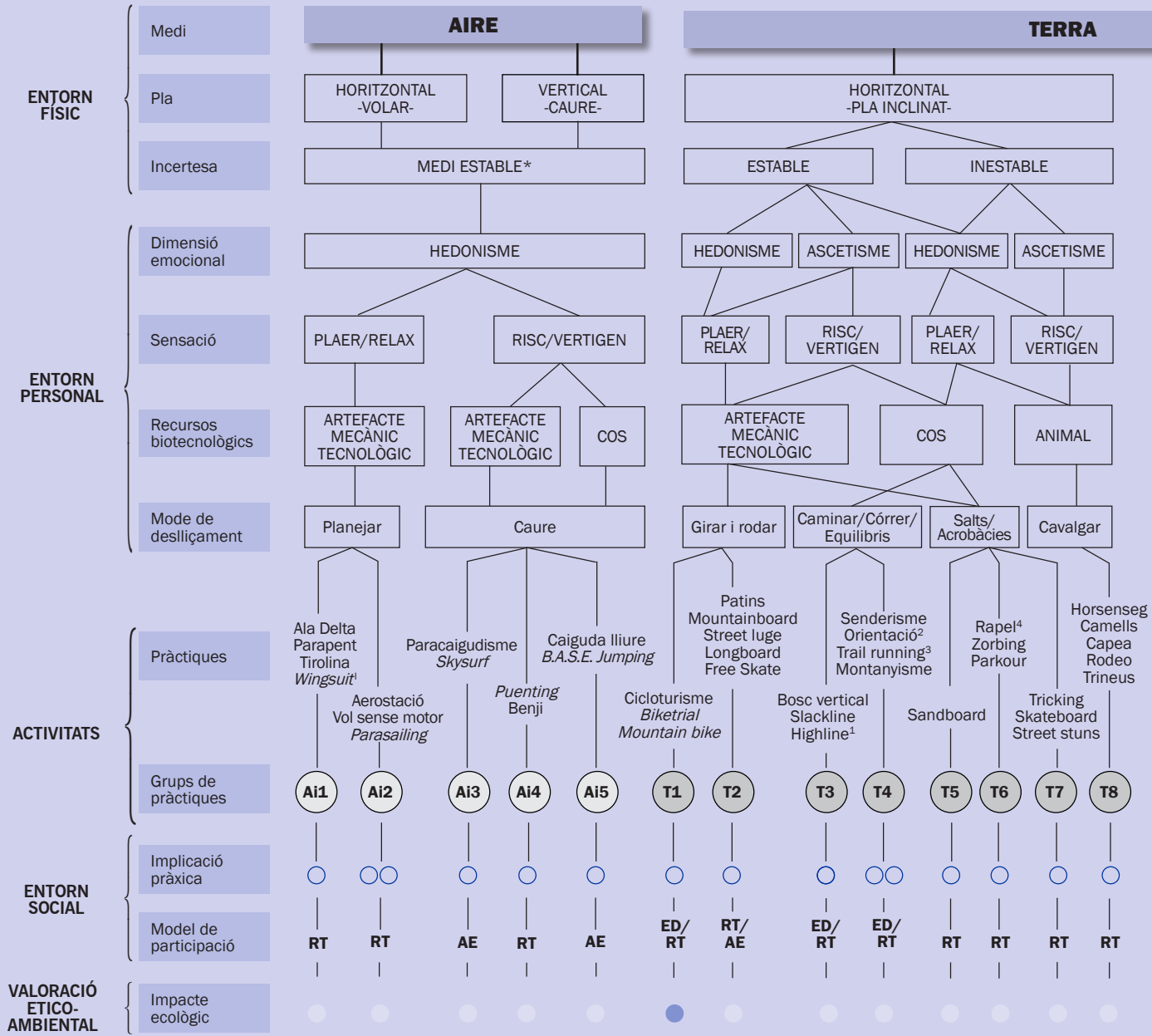
Finalment el 'foc', per la seva capacitat de generar energia a través de la combustió dels fòssils, no precisa de l'ajuda d'altres tipus d'energia que aporta el propi medi natural (eòlica, gravetat, fluvial, etc.) o l'energia autogenerada per al desenvolupament de la pràctica i

fins i tot ignoren o desafien les energies lliures de la natura i per això es realitzen en la seva majoria en un medi horitzontal.

El tercer criteri que definim i engloba la classificació dins de l'entorn físic seria la *incertesa*. L'entendem dins de les AFAN com la capacitat que té el practicant de conèixer i predir la resposta que el medi ofereix durant el desenvolupament de la pròpia activitat a partir del coneixement de la qual podrà interactuar amb el medi de forma més precisa segons el grau de les emocions i sensacions que vulgui experimentar. Malgrat les variacions que ofereix la natura, el practicant pot 'controlar' el medi. Així per exemple, les activitats aèries serien totes estables, ja que el factor meteorològic (vents forts, pluges, neu, etc.) condicionarien l'execució o no de la pràctica però en condicions estables (i mesurables) l'activitat no presentaria una incertesa en si mateixa i el medi estaria controlat. Per contra, les inestables la resposta de les quals del mitjà és impredecible, condiciona la pròpia pràctica (com per exemple el *surf* o el ràfting pels canvis en els corrents marítims o fluvials) i seria un dels factors que aportarien l'emoció que el practicant pretén trobar sent aquesta incertesa, un atractiu i una condició necessària per al repte que pretén aconseguir.

2. *Entorn personal*. Estaria classificat en quatre categories segons com el practicant afronta l'execució de la pràctica de les AFAN sobre la base del factor psicològic. Les emocions, sensacions i vivències personals relacionades amb la relació amb l'entorn, les característiques pròpies de la pràctica i la interrelació amb els materials o artefactes que utilitza per al seu desenvolupament mitjançant el pertinent ritual condicionaran la seva aventura personal i la seva vivència imaginària, sovint més fictícia que real. En la *dimensió emocional* distingim aquelles activitats que són 'hedonistes', en què la realització de l'activitat suposa un baix o mitjà consum d'energia i permeten gaudir de forma més o menys relaxada de la pràctica; mentre que les activitats 'ascètiques' serien aquelles que requereixen un elevat consum energètic per al seu desenvolupament però l'esforç aplicat encara que dificulta no és incompatible amb el gaudi de l'activitat. En valorar la dicotomia de la *sensació* enfrontem dues maneres oposades de buscar el plaer segons el grau d'intensitat emocional.

ACTIVITATS FÍSiques

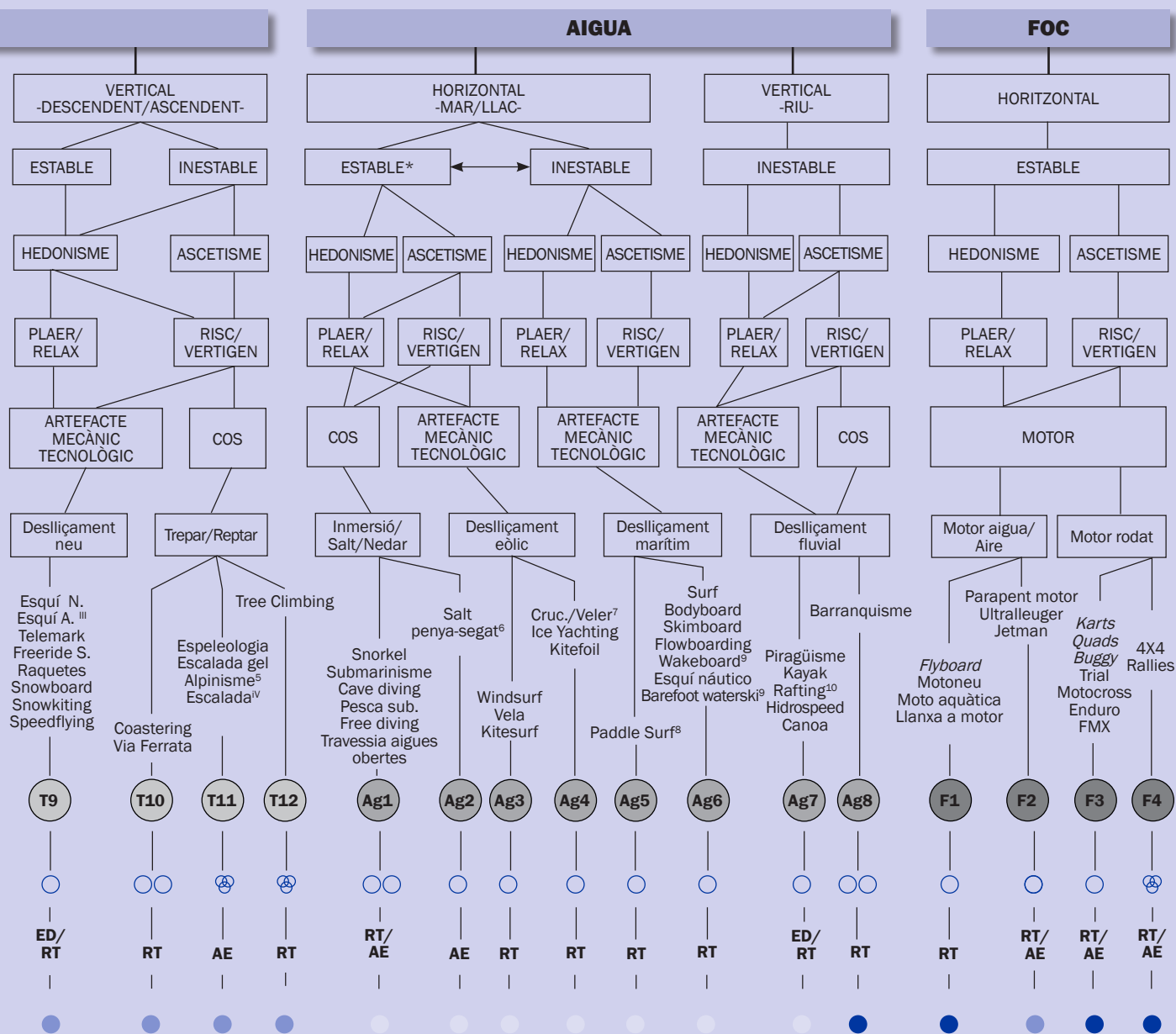
LEGENDA: ED: Educatiu. RT: Recreativoturístic. AE: Aventura Extrema. ● Alt Impacte Ecològic. ● Mitjà Impacte Ecològic. ● Baix Impacte Ecològic. ○ Individual o Psicopràxi-
Medi Estable*: Considerem que totes les activitats d'aire/aigua (horitzontal) han de realitzar-se en un medi estable (previsible meteorològicament i amb incertesa del medi

INCONSISTÈNCIES: **Highline**¹: Model de participació 'Aventura Extrema' / **Orientació**²: Implicació pràctica 'Grup amb col·laboració' / **Trail Running**³: Implicació pràctica
Creuer-Veler⁴: Implicació pràctica majoritàriament en 'Grup amb col·laboració' / **Paddel Surf**⁵: Medi 'Estable' / **Esquí Nàutic-Wakeboard-Barefoot water ski**⁶: Impacte

MODALITATS: **Wingsuit**⁷: Planejar esquivant i travessant obstacles naturals a gran velocitat és la modalitat de Proximity. **Mountain bike**⁸: Existeixen diferents modalitats tant a nivell
Escalada⁹: Existeixen diferents modalitats de l'escalada que són: Escalada en roca, grans parets, rocòdrom i psicobloc.

Taula 1. Taxonomia de las activitats físiques d'aventura a la natura (AFAN)

D'AVENTURA A LA NATURA

ca. ○○ Grupo sense Col·laboració o Psicopràctica en Companyia. ☹ Grup amb Col·laboració o Sociopràctica.
controlable per a l'activitat), ja que aquesta circumstància ha de ser condició imprescindible per a la seva pràctica.

'Individual o psicopràctica'. Model de participació 'Aventura Extrema' / **Rapel⁴**: Pla 'Vertical' / Alpinisme⁵: Impacte ecològic 'Elevat' / **Salt de Penya-segat⁶**: Pla 'Vertical' / ecològic elevat / **Rafting¹⁰**: Implicació pràctica 'Grup amb col·laboració'.

de pràctica lliure i competitiva com el *downhill*, *enduro bike*, *trail*, *cross country* o *freeride*. **Esquí Alpí¹¹**: Modalitat de neu amb una mena de bicicleta saltant obstacles dita Snowbiking.

D'una banda, el plaer/relax ens aporta la serenitat a través d'una certa harmonia per poder gaudir de l'activitat en tota la seva esplendor de forma perllongada i relaxada. Mentre que si l'activitat està marcada per un estrès inherent, fins i tot en ocasions de forma sobtada i molt intensa, amb unes elevades dosis de càrrega emocional i un significatiu grau d'incertesa, serien les que considerem com de risc/vertigen. Els *recursos biotecnològics* fan referència a aquells aparells, utensilis, vestuari, equipament, o el propi cos o el d'un animal que permeten que es realitzi l'activitat adaptada i enginyada per retrobar-se amb les majors emocions que el/la practicant pretén obtenir. Les noves tecnologies aplicades a les AFAN han perfeccionat de forma exponencial els artefactes existents en la dècada dels 90 aportant més seguretat, més recursos a la pràctica, més precisió per aconseguir els límits desitjats, majors sensacions i emocions, nous dissenys i aplicacions i més policromies.¹⁶ El plaer pel risc controlat i la cerca de nous desafiaments (i amb certes morts reals en alguns casos) han atret molts practicants que demanen nous límits, més riscos i assoliments inèdits. Si fem referència a aquell aparell adaptat a l'usuari, però que necessita de la seva energia i habilitat per al seu funcionament (excepte en els gravitatoris) i ideat per dur a terme l'activitat el cataloguem com a *artefacte mecànic/tecnològic*. Si al contrari, l'energia a propulsió a partir de la combustió dels fòssils, és necessària per al desenvolupament de l'activitat sent també controlat pel propi practicant, els definim com a *activitats de motor*.¹⁷ Si l'energia fonamental és la autogenerada pel propi practicant i no depenen d'un artefacte a pesar que sí utilitzen equipaments i materials necessaris per al desenvolupament de la pràctica, les definim com a 'cos'. Finalment les activitats en les quals necessitem l'ajuda o el suport d'un animal, o és l'animal qui protagonitza la pròpia pràctica, les classifiquem com a 'animal'. El tipus de lliscament és una novetat important respecte al nostre estudi i classificació de l'any 1995. Hem

cregut de gran importància entendre que les pròpies característiques corporals de les AFAN han permès que es desenvolupin sobre la base d'un determinat tipus de lliscament més o menys figurat que condicionen el desenvolupament i l'evolució de cadascuna d'elles en funció del medi on es realitzen. En alguns casos, segons la pròpia idiosincràsia de la pràctica, podem trobar algun element motriu intrínsec a cada grup però exclusiu de cadascuna que destaquem de forma més precisa en la taula d'identificació i classificació de les AFAN. Entre els 14 tipus de lliscament destaquem per a les activitats aèries *planejar* i *caure*. Per a les activitats terrestres, *girar* i *rodar*; *caminar*, *córrer* i *equilibris*; *salts* i *acrobàcies*; *grimpar* i *reptar*; *lliscament per la neu*; cavalcar i esquivar. En el mitjà aquàtic assenyalarem la *immersió* i *salt*; *lliscament eòlic* (transports) i *lliscament aigua*; *lliscament marítim*; *lliscament fluvial*. Finalment, en les activitats del medi foc, destaquem les de *propulsió a motor aigua/aire*; les de *propulsió a motor rodada*.

3. *Activitats*. A l'apartat que correspon a la praxi de les AFAN destaquem 98 activitats, algunes de les quals tenen diferents modalitats ja que difereixen del model de participació, el grau d'esportivització o fins i tot el lloc específic de la pràctica, i aporten emocions i sensacions diferents i estan catalogades fins i tot de forma diferent. Les 98 activitats les hem situat en 29 grups en funció de les característiques pròpies de cada activitat i segons els criteris assenyalats als apartats anteriors. Podem observar com hem passat de les 33 activitats que l'any 1995 analitzàvem i classificàvem en la nostra taxonomia a les 98 que hem trobat en l'actual i que proposem en la present taxonomia. Davant d'aquesta evidència podem extreure la conclusió que no solament les activitats classificades l'any 1995 pràcticament no ha desaparegut cap, resistint el pas del temps, millorant les seves prestacions i consolidant-se com unes pràctiques demandades per la població, sinó que han aparegut 65 activitats noves que auguren un present esplendorós

¹⁶ Les AFAN no deixen de ser també una mostra estètica entorn del cos i els seus valors en el qual la imatge que pretenem projectar té la finalitat de promoure la bellesa i harmonia d'aquestes pràctiques.

¹⁷ Entenem les activitats de motor com aquelles que es fonamenten en el clàssic motor d'explosió, i per tant són molt contaminants. No obstant això existeix una tendència en la incorporació de motors que ajuden a l'activitat corporal (energia autogenerada) o la substitueixen (energia autopropulsada) i que corresponen a motors que funcionen amb bateries o amb energia elèctrica; i fins i tot amb altres tipus de recarregues energètiques com les bateries d'energia solar. Aquestes últimes són les tendències que s'estan donant en l'àmbit de la propulsió a motor. Un exemple del que diem és el 'boosted surf' que consisteix en una taula de surf que incorpora un petit motor que la impulsa al moment de la remuntada de l'ona (existeixen dissenys variats i taules amb motor segons el nivell) www.jetson.es

i un futur esperançador consolidant-se, sens dubte, com un sector molt emergent de consum actiu lligat al sector de l'oci (fins i tot suportant les crisis econòmiques mundials), sent la presència de l'esport molt poc significativa en la majoria d'elles.

4. *Entorn social.* Les AFAN tenen diversitat de vessants en relació amb la interacció del practicant amb el desenvolupament de la pròpia pràctica. Si bé hem destacat anteriorment les diferents dimensions emocionals o les sensacions experimentades pels practicants, també posem en relleu les relacions socials o les implicacions que aquestes emeten per a l'execució de les mateixes. En aquest apartat destaquem dos criteris de classificació. D'una banda la *implicació pràctica o motriu*, que igual que l'any 1995 la subdividim en aquelles activitats que es poden realitzar en solitari sense necessitats d'altres persones que puguin interactuar, que les definim com a *individuals* o *psicopràctiques*; unes altres en canvi solen realitzar-se en companyia però aquesta presència no és necessàriament requerida per poder realitzar l'activitat en si, que les definim com en *grup sense col·laboració* o *psicopràctica en companyia*. Aquelles que un grup determinat de persones han d'interactuar i són necessàries per poder realitzar i tenir èxit en l'activitat serien les *sociopràctiques* o en *grup amb col·laboració*. Aquí hem inclòs una novetat respecte a l'anterior taxonomia, és el *model de participació* que ve a determinar quin és la motivació, orientació i finalitat en si mateixa; distingim tres models principals. El model de participació *Formatiu* poden tenir una motivació i orientació formativa, i fins i tot educativa formal. Algunes escoles adopten en el seu currículum educatiu activitats de AFAN, pel seu caràcter interdisciplinari i/o pels valors pedagògics intrínsecs de l'activitat. Les activitats *recreativoturístiques* responen a un objectiu que se centra a gaudir de tot allò que ens ofereix l'activitat, on el practicant busca les màximes emocions i sensacions durant el desenvolupament de la pràctica. Les hem diferenciat entre aquelles que es poden realitzar amb un grup d'amics o família (*familiar-*

amical) on se sol acudir a una empresa especialitzada. En el mateix grup de les *recreativoturístiques* estarien les d'*habilitat-risc* on els practicants, ja coneixedors i dominadors de l'activitat, realitzen, experimenten i porten a un alt nivell les pràctiques de AFAN explicant sovint amb els seus propis equips, materials i/o artefactes mecànics. Finalment el tercer grup serien les activitats d'*aventura extrema* on s'agrupen aquelles pràctiques per a l'execució de les quals s'ha de ser expert coneixedor de l'activitat, reconegut aventurers i/o persones amb grans recursos (o finançats per empreses interessades en el sector) que porten al límit les experiències viscudes amb màximes emocions, risc extrem i desafiament al vertigen gràcies a l'alta tecnologia de nous materials i artefactes que proporcionen i apropen al practicant als límits de l'aventura.¹⁸

5. *Valoració eticoambiental.* Una de les motivacions que els practicants de les AFAN més valoren en la seva interacció amb les activitats és el medi natural on es realitzen, responen al paradigma ecològic on els urbanites en general busquen fugir de les seves vides (asfalt, pol·lució, monotonia, etc.) per buscar la policromia de colors que ens aporta la natura i tot el que ella ens ofereix. Existeix la paradoxa que aquestes activitats també condicionen i interactuen amb el medi en el qual es desenvolupen, influint de forma de vegades testimonial però unes altres de forma significativa en els hàbitats, entorns de fauna i flora o fins i tot amb nuclis de població i altres éssers humans. Per això considerem que hem de tenir en compte el criteri de la valoració eticoambiental, on fem referència a l'*impacte ecològic* que cada activitat, per les seves característiques intrínseques¹⁹ ocasiona al mitjà en el qual es realitza. Encara que totes elles influeixen en l'ecosistema, no totes són altament degradants i per això hem establert tres categories per determinar el seu grau d'impacte en el medi. Amb una tonalitat clara serien aquelles activitats que la seva pràctica no degrada de forma important el medi natural.²⁰ El segon

¹⁸ El drama en les defuncions per la pràctica de les activitats d'aventura extrema, com el cas d'Álvaro Bultó, un conegut presentador de televisió i apassionat de les AFAN, mort a Suïssa a l'agost de l'any 2013 mentre practicava Wingsuit, augmenta el grau d'emoció i atracció per la pròpia activitat. Aquests fets luctuosos són propagats i difosos pels mitjans de comunicació i les xarxes socials, d'aquesta manera s'engrandeix encara més la cerca pels límits de l'ésser humà en la seva conquesta pel domini de la natura.

¹⁹ Contemplem únicament l'activitat realitzada en si, no aquells suports necessaris per executar aquesta pràctica però que no hi tenen una influència directa, per exemple, un avió en el paracaigudisme o caiguda lliure, o bé una llanxa motora en els casos d'esquí nàutic o Wakeboard.

²⁰ Convé destacar que algunes de les AFAN es realitzen en un medi urbà allunyat de la natura però que responen a les característiques comunes d'aquestes activitats. Per això el seu impacte ecològic és mínim o menyspreable i totes elles s'han agrupat en la categoria de menor impacte.

grup, assenyalades amb una tonalitat mitjana, serien aquelles en què el seu impacte ecològic seria destacat, mentre que les d'un impacte ecològic elevat estarien representades per una tonalitat més fosca. Entenem que l'impacte ecològic pot ser tant a nivell de contaminació ambiental com per exemple aquelles que utilitzen la combustió dels fòssils o activitats de motor; però també aquelles que degraden la natura a través de la massificació dels practicants i la seva influència en el medi ²¹; o bé la contaminació acústica o visual que pot afectar els hàbitats de certes espècies.²² La influència i impacte d'aquestes pràctiques és molt perniciosos per a l'ecosistema que ho suporta.

Taules i classificacions de les AFAN

En aquestes dues dècades no solament han perdurat les pràctiques analitzades l'any 1995, sinó que aquelles han estat perfeccionades i a més n'han aparegut moltes de noves sobre la base dels nous recursos tecnològics fonamentats en les diferents variables croades que contemplem en la nostra taxonomia i a l'esperit d'innovació constant del sector. La flexibilitat d'aquest univers de pràctiques que a diferència del sistema esportiu permet tot tipus d'incorporacions sense atendre a normes d'entrada, ni regulacions, ni ordenances de cap associació o corporació ha afavorit sens dubte aquest procés. A aquest efecte, hem creat una taula d'identificació i classificació de pràctiques. La taula respon a la idea d'identificar cadascuna de les pràctiques seleccionades (81) i analitzades²³ segons els criteris específics de cadascuna d'elles i situant-les en funció de l'encreuament d'aquests dos paràmetres bàsics: el tipus de lliscament i encreuament d'energia utilitzada (amb 14 famílies motrius contemplades) i el model de participació amb tres grans àmbits (Formatiu, Recreatiu Turístic i Aventura Extrema).

Adicionalment assenyalarem de forma genèrica l'impacte mediambiental de les diferents pràctiques en funció del medi (aire, aigua, terra i foc).

També afegim dues taules més per identificar i classificar les pràctiques i grups de pràctiques en diferents correlacions respecte l'impacte mediambiental i la influència del sistema esportiu (procés d'esportivització) sobre els diferents grups de pràctiques de les AFAN.

Al moment de precisar la ubicació de cadascuna de les pràctiques identificades per a la seva inclusió en un grup específic definit prèviament, ens hem trobat que la pròpia activitat respon a un o altre àmbit, i per tant canvia el criteri d'ubicació i condiciona el seu lloc en la taula, en funció de la finalitat i el repte que el practicant pretengui aconseguir amb aquesta activitat²⁴. La dimensió emocional planteja una disjuntiva similar ja que segons la sensació que percebi el propi practicant on la mateixa activitat pot ser interpretada de manera diferent segons l'experiència, desafiament personal i les expectatives generades per qui realitza l'activitat²⁵. Finalment, en relació amb l'entorn social també pot oferir interpretacions diverses respecte els reptes als quals cada practicant s'enfronta en la mateixa activitat. Tot i que la majoria té una implicació pràctica molt definida, existeixen alguns que la seva pràctica pot ser realitzada de forma psicopràctica o psicopràctica en companyia, en aquest cas hem assenyalat el que per a nosaltres seria el més habitual.

La taula d'identificació té tres eixos fonamentals sobre els quals es basa la ubicació de les 81 activitats que presentem agrupades segons les seves característiques intrínseques. La relació entre els tres serà la que determina els eixos on es col·loquen les cases de cada pràctica, sent cadascuna d'elles explicada segons els criteris assenyalats en el quadre taxonòmic

²¹ El barranquisme (baixada de barrancs) seria un exemple de contaminació per la massificació de practicants, on els recorreguts per rius estrets en el seu llit alt i canons de fràgil equilibri mediambiental, es deteriora i desapareix després del pas de centenars de practicants pel mateix lloc de forma continuada.

²² L'única família de 'quebrantahuesos' que vivia en els Mallos de Riglos (Osca), ha hagut de desplaçar-se a Peña Rueba (massís muntanyenc proper) a causa de la massificació d'escaladors que ha espantat el seu hàbitat posant en fràgil situació el procés de reproducció de la seva cria.

²³ En la taula estan reflectides 81 pràctiques, no estan totes les 98 del quadre taxonòmic més les 11 modalitats, ja que es tracta d'identificar les més significatives i sobretot les més representatives de cadascun dels grups en els diferents medis.

²⁴ L'esquí alpí pres com a exemple, pot realitzar-se des d'una perspectiva educativa o formativa que apareix fins i tot en el currículum acadèmic d'algunes escoles pel seu caràcter clarament pedagògic. Però també pot realitzar-se de forma recreativoturística on un grup d'amics o familiars gaudeixen de forma autònoma i lúdica d'una activitat plaent i divertida. I fins i tot, la mateixa activitat, l'esquí, pot ser practicada de forma extrema per practicants experimentats i per llocs fins i tot fora dels establerts en una estació. Tot això respon a una lectura àmplia i interpretativa de la taula d'identificació de les AFAN.

²⁵ El ràfting seria un bon exemple d'una activitat que genera una sensació i unes emocions divergents en el cas que la realitzis per primera vegada o siguis el monitor expert que dirigeix l'embarcació.

així com de la resta de la informació que considerem rellevant per oferir dades rellevants de l'activitat. Els tres eixos sobre els quals es basa la taula serien el model de participació, els tipus de lliscament i el tipus d'energia aplicada, encara que aquesta última no apareix reflectida en el quadre taxonòmic anterior. També està present el nivell d'impacte ecològic que ens sembla important, però que ho exposem des d'una perspectiva genèrica ja que tant la taxonomia com en la taula de l'impacte ecològic posterior, tractem de precisar més i millor la seva implicació amb el medi. No obstant això, sí que podem destacar *grosso modo* que les activitats aèries serien les que menor impacte ecològic presenten, les terrestres i les aquàtiques serien d'impacte mitjà (excepte alguna excepció) i les de foc serien altament contaminants.

Analitzem de forma més precisa les diferents categories que hem assenyalat en la taula d'identificació de les AFAN:

1. *Tipus de lliscament*. Encapçala la taula de forma expressa perquè considerem que podem agrupar les AFAN en funció del model corporal principal que desenvolupa durant l'execució de l'activitat. Tots ells responen a l'acció motriu específica que les diferencia i que ja hem explicat en la taxonomia. Hem seleccionat 23 conductes motrius distribuïdes en 14 grups segons el lliscament de cada activitat.

2. *Model de participació*. Estaria situat en les files horitzontals de la taula i fa referència al nivell d'implicació motriu que el practicant espera trobar en el desenvolupament de l'activitat. En la primera fila assenyallem les activitats que podem considerar *formatives* (formal o no formal) que presenten un primer nivell de dificultat o sensació de risc, d'adaptació al mitjà i que poden oferir un marc pedagògic idoni per al procés educatiu. Destaquem 11 activitats en aquest nivell. El nivell següent seria el de les activitats *recreativoturístiques*, que presenta el gruix de les activitats com correspon a la seva naturalesa intrínseca amb 56 activitats, distingim entre les *familiar-amical* que solen realitzar-se de forma més relaxada, distesa i amistosa, mentre que les activitats d'*habilitat-risc* responen a un nivell més elevat d'implicació motriu, preparació i experiència del practicant i elevades dosis d'expectatives basades en l'adrenalina i l'alta excitació emocional. Finalment, les del nivell més exigent serien les d'*aventura extrema*, on el practicant busca els límits del risc en ocasions amb

conseqüències dramàtiques, sovint patrocinat per companyies comercials per sufragar les despeses derivades per l'elevat cost de la pràctica. En aquest grup vam sumar 14 pràctiques i estarien representats tots els grups i els tipus de lliscament contemplats.

3. *Tipus d'energia*. Distingim 9 tipus d'energia diferents que influeixen directament en la pràctica i que poden venir tant de les energies lliures de la natura, de les aportades pel propi practicant o amb ajuda d'animals o bé de les quals ens impulsen a través de motors (sobretot el motor de combustió d'energies fòssils). L'energia *edòlica* situada tant en el medi aeri com en l'aquàtic, respon a l'acció del vent, de vegades imprescindible i necessari per practicar l'activitat com aquelles que utilitzen una vela en el medi aquàtic; per contra de vegades necessitem que no aparegui perquè ens permeti planejar o volar de manera controlada amb els artefactes preparats i sensibles als canvis de la velocitat del vent, com les veles del medi aeri. En aquest mateix medi també necessitem de l'energia que ens aporta la *gravetat* per poder experimentar la sensació de caiguda al buit tan demandada per molts practicants per les fortes emocions que genera. Molts dels artefactes que s'utilitzen per a les activitats terrestres responen a l'energia *mecànica* per a la qual estan dissenyats, la força aplicada de la qual es trasllada a l'artefacte que la distribueix i la dimensiona per poder respondre a la demanda sol·licitada pel propi practicant.

La següent energia abasta 4 dels grups del medi terrestre segons el tipus de lliscament de cadascun dels models corporals de la seva acció motriu. Seria l'energia *autogenerada* pel propi practicant que, malgrat recolzar-se en ocasions per materials o artefactes mecànics, és necessària la implicació del propi cos de forma significativa per dur a terme amb èxit l'activitat. L'energia *animal* seria la generada pels propis animals per desenvolupar el desplaçament i l'equilibri i col·laboració corporal del transportat (genet). La resistència del mitjà aquàtic i la fluïdesa del mateix influeixen en l'energia *submarina* que condiciona aquelles que es realitzen en les profunditats i en els hàbitats submarins amb els quals es van a interaccionar; fins i tot la densitat de l'aigua marina condiciona l'acció de nedar o de saltar sobre la mateixa superfície. Molt relacionada estaria l'energia *marina* que permet la formació de les ones que o bé són imprescindibles o bé interactuen amb la pràctica en si.

MODALITATS DE LES ACTIVITATS

MODELOS DE PARTICIPACIÓ	TIPUS DE LLISCAMENT							
	PLANEJAR	CAURE	GIRAR/RODAR	CAMINAR/CÓRRER/EQUILIBRIS	SALTS/ACRÒBACIES	TREPAR/REPTAR	LLISCAMENT NEU	
	1	2	3	4	5	6	7	
FORMATIU	TIROLINA Volar Estable Ai1 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Planejar		CICLOTURISME Horizontal Estable T1 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Rodar	ORIENTACIÓ Horizontal Estable T4 Ascetisme Plaer/Relax Cos Córrer	RAPEL Vertical Estable T6 Hedonisme Risc/Vertigen Cos Salts	VÍA FERRATA Vertical Estable T10 Hedonisme Plaer/Relax Cos Trepar/Reptar	RAQUETAS NEU Vertical Estable T9 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. Neu	
	GLOBUS Volar Estable Ai2 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Planejar	PARACAIGUDISME Caure Estable Ai3 Hedonisme Risc/Vertigen Artefacte Caure	MOUNTAIN BIKE Horizontal Estable T1 Ascetisme Plaer/Relax Artefacte Rodar	ARBRISME Horizontal Estable T3 Hedonisme Plaer/Relax Cos Equilibrio	ZORBING Horizontal Inestable T6 Hedonisme Risc/Vertigen Artefacte Salts/Girs	COASTERING Vertical Estable T10 Hedonisme Plaer/Relax Cos Trepar/Reptar	ESQUÍ NÒRDIC Vertical Estable T9 Ascetisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. Neu	
RECREATIVO-TURÍSTICA	Familiar-Amical	PARAPENT Volar Estable Ai1 Hedonisme Plaer/relax Artefacte Planejar	PUENTING / BENJI Caure Estable Ai4 Hedonisme Risc/Vertigen Cos Caure	PATINS Horizontal Estable T2 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Girar/Rodar	SENDERISME Horizontal Estable T4 Hedonisme Plaer/Relax Cos Caminar	SKATEBOARD Horizontal Estable T7 Hedonisme Risc/Vertigen Artefacte Salts/Acròbacies	TREE CLIMBING Vertical Estable T12 Hedonisme Plaer/Relax Cos Trepar/Reptar	ESQUÍ ALPÍ Vertical Estable T9 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. Neu
		ALA DELTA Volar Estable Ai1 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Planejar	SKYSURF Caure Estable Ai3 Hedonisme Risc/Vertigen Artefacte Caure	MOUNTAIN BOARD Horizontal Estable T2 Hedonisme Risc/Vertigen Artefacte Rodar	SLACKLINE Horizontal Estable T3 Hedonisme Plaer/Relax Cos Equilibrio	SANDBOARD Horizontal Estable T5 Ascetisme Plaer/Relax Artefacte Salts/Lliscaments	ESPELEOLOGIA Vertical Inestable T11 Ascetisme Plaer/Relax Cos Trepar/Reptar	SNOWBOARD Vertical Estable T9 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. Neu
	Habilitat-Risc	VUELO SENSE MOTOR Volar Estable Ai2 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Planejar	CAIGUDA LLIURE Caure Estable Ai5 Hedonisme Risc/Vertigen Cos Caure	BIKE TRIAL Horizontal Estable T1 Ascetisme Risc/Vertigen Artefacte Rodar	MUNTANYISME Horizontal Estable T4 Ascetisme Plaer/Relax Cos Caminar	TRICKING Horizontal Estable T7 Ascetisme Risc/Vertigen Cos Salts/Acròbacies	ESCALADA Vertical Estable T11 Ascetisme Risc/Vertigen Cos Trepar/Reptar	FREERIDE SKI Vertical Inestable T9 Ascetisme Risc/Vertigen Artefacte Llisc. Neu
		WINGSUIT Volar Estable Ai1 Hedonisme Plaer/relax Artefacte Planejar	B.A.S.E. JUMPING Caure Estable Ai5 Hedonisme Risc/Vertigen Cos Caure	STREET LUGE Horizontal Estable T2 Hedonisme Risc/Vertigen Artefacte Rodar	TRAIL RUNNING Horizontal Estable T4 Ascetisme Risc/Vertigen Cos Córrer	PARKOUR Horizontal Estable T6 Ascetisme Risc/Vertigen Cos Salts/Acròbacies	ALPINISME Vertical Inestable T11 Ascetisme Risc/Vertigen Cos Trepar/Reptar	SNOWKITING / SPEEDFLYING Vertical Inestable T9 Ascetisme Risc/Vertigen Artefacte Llisc. Neu
Tipus d'energia	Eòlica	Gravetat	Mecànica	Autogenerada	Autogenerada	Autogenerada	Autogenerada	
	Baix Impacte Ecològic			Impacte Ecològic mig				

LLEGGENDA: ○ Individual o psicopràxica. ○○ Grupo sense col·laboració o psicopràxica en companyia. ⊕ Grupo con col·laboració o sociopràxica. ⊕⊕ Deportizado.

Tabla 2. Tabla de identificación de las prácticas de las AFAN

FÍSQUES D'AVENTURA A LA NATURA

TIPUS DE LLISCAMENT						
CAVALGAR/ ESQUIVAR	IMMERSIÓ/SALT/ NADAR	LLISCAMENT EÒLIC	LLISCAMENT MARÍTIM	LLISCAMENT FLUVIAL	PROPULSIÓ A MOTOR AIGUA/AIRE	PROPULSIÓ A MOTOR RODADA
8	9	10	11	12	13	14
	SNORKEL Hrzt.-Mar/Llac Estable Ag1 Hedonisme Plaer/Relax Cos Immersió ○○	WINDSURF Hrzt.-Mar/Llac Estable/Inestable Ag3 Ascetisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. eòlic ○ ○○○ €	SKIMBOARDING Hrzt.-Mar/Llac Estable Ag6 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. marítim ○ ○○○	CANOA Vertical-Riu Inestable Ag7 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. fluvial ○ ○○○		QUADS Horizontal Estable F3 Hedonisme Plaer/Relax Motor Propulsió motor rodada ○ ○○○
HORSING Horizontal Estable T8 Hedonisme Plaer/Relax Animal Cavalgar ○	TRAVESIA AG. OBERTES Hrzt.-Mar/Llac Estable Ag1 Ascetisme Plaer/Relax Cos Nadar ○○ ○○○	VELA Hrzt.-Mar/Llac Est./Inestable Ag3 Ascetisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. eòlic ○ ○○○ €	PADDLE SURF Hrzt.-Mar/Llac Estable Ag6 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. marítim ○ ○○○	KAYAK Vertical-Riu Inestable Ag7 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. fluvial ○ ○○○	MOTONEU Horizontal Estable F1 Hedonisme Plaer/Relax Motor Prop. motor Neu ○ ○○○ €	BUGGY Horizontal Estable F3 Hedonisme Plaer/Relax Motor Propulsió motor rodada ○ ○○○ €
TRAV. CAMELLS Horizontal Estable T8 Hedonisme Plaer/Relax Animal Cavalgar ○	PESCA SUBMARINA Hrzt.-Mar/Llac Estable Ag1 Hedonisme Plaer/Relax Cos Immersió ○○ ○○○	KITESURF Hrzt.-Mar/Llac Est./Inestable Ag3 Ascetisme Risc/Vertigen Artefacte Llisc. eòlic ○ ○○○ €	BODYBOARD Hrzt.-Mar/Llac Inestable Ag5 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. Marítim ○ ○○○	RAFTING Vertical-Riu Inestable Ag7 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. fluvial ○ ○○○	MOTO ACUÀTICA Horizontal Estable F1 Hedonisme Plaer/Relax Motor Prop. motor aigua ○ ○○○ €	TRIAL Horizontal Estable F3 Ascetisme Risc/Vertigen Motor Propulsió motor rodada ○ ○○○
CAPEAS Horizontal Estable T8 Hedonisme Risc/Vertigen Animal Esquivar ○	SALT PENYASEGAT Hrzt.-Mar/Llac Estable Ag2 Hedonisme Risc/Vertigen Cos Salt ○ ○○○	KITEFOIL Hrzt.-Mar/Llac Estable Ag4 Ascetisme Risc/Vertigen Artefacte Llisc. eòlic ○ ○○○ €	ESQUÍ NÀUTIC H-Mar/Llac Inestable Ag6 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. marítim ○ ○○○ €	BARRANQUISME Vertical-Riu Inestable Ag8 Hedonisme Plaer/Relax Cos Llisc. fluvial ○ ○○○	FLYBOARD Horizontal Estable F1 Hedonisme Risc/Vertigen Motor Prop. motor aigua ○ ○○○ €	4X4 Horizontal Estable F4 Hedonisme Plaer/Relax Motor Propulsió motor rodada ○ ○○○ €
RODEOS Horizontal Inestable T8 Ascetisme Risc/Vertigen Animal Cavalgar ○ ○○○ €	SUBMARINISME Hrzt.-Mar/Llac Estable Ag1 Hedonisme Plaer/Relax Cos Immersió ○○ ○○○	ICE YACHTING Hrzt.-Mar/Llac Estable Ag4 Ascetisme Risc/Vertigen Artefacte Llisc. eòlic ○ ○○○ €	SURF Hrzt.-Mar/Llac Inestable Ag6 Ascetisme Risc/Vertigen Artefacte Llisc. marítim ○ ○○○	HIDROSPEED Vertical-Riu Inestable Ag7 Hedonisme Plaer/Relax Artefacte Llisc. fluvial ○○ ○○○	ULTRALLEUGER Horizontal Estable F2 Hedonisme Plaer/Relax Motor Prop. motor aire ○ ○○○ €	MOTOCROSS/ENDURO Horizontal Estable F3 Hedonisme Risc/Vertigen Motor Propulsió motor rodada ○ ○○○ €
TRINEUS NEU Horizontal Estable T8 Hedonisme Plaer/Relax Animal Cavalgar ○ ○○○ €	CAVE DIVING Hrzt.-Mar/Llac Estable Ag1 Ascetisme Risc/Vertigen Cos Immersió ○○ ○○○	CREURE./VELER TRAVESSIA Hrzt.-Mar/Llac Est./Inestable Ag4 Ascetisme Risc/Vertigen Artefacte Llisc. eòlic ○ ○○○ €	WAKEBOARD Hrzt.-Mar/Llac Inestable Ag6 Hedonisme Risc/Vertigen Artefacte Llisc. marítim ○ ○○○ €	PIRAGÜISME EXTREM Vertical-Riu Inestable Ag7 Ascetisme Risc/Vertigen Artefacte Llisc. fluvial ○ ○○○ €	JETMAN Horizontal Estable F2 Hedonisme Risc/Vertigen Motor Prop. motor Aire ○ ○○○ €	FMX Horizontal Estable F3 Ascetisme Risc/Vertigen Motor Propulsió motor rodada ○ ○○○ €
Animal	Submarina	Eòlica	Marina	Fluvial	Motor	Motor
Impacte Ecològic mig					Elevat Impacte Ecològic	

€ Elevat coste econòmic.

Si per contra, en el medi aquàtic realitzem la pràctica en els rius, estem condicionats a l'energia *fluvial* que permet el desplaçament sobre la seva superfície a major o menor velocitat en funció del corrent generat i determinada per l'orografia del propi riu, més vertical i pronunciada prop del seu naixement en els cims i més horitzontal i estable en les desembocadures en altres rius o en el mar. I finalment estarien les activitats l'energia principal de les quals seria la generada pel *motor* de combustió i que gràcies al mateix podem controlar, dirigir i dominar l'activitat sense la participació de la resta d'energies lliures de la natura, a pesar que en algunes d'aquestes activitats es tracta del repte de trobar un equilibri entre aquestes energies i el propi artefacte a motor.

Finalment, cal destacar de la taula d'identificació cadascuna de les 81 caselles que defineixen d'altres activitats representatives dels grups entre aquelles que presenten major similitud. En cada casella destaquem els criteris ja vistos en el quadre taxonòmic i especificat per a cada activitat com els paràmetres de l'entorn físic (medi, plànol i incertesa) i de l'entorn personal (dimensió emocional, sensació, recursos biotecnològics i tipus de lliscament). En el tipus de lliscament hem precisat en concret per a cada activitat quin seria la més dominant del grup al que pertany. També hem afegit en la casella una sèrie d'icones que ajuden a identificar millor les variables més significatives de l'activitat pròpiament aquesta. D'una banda, parlem de la implicació pràctica (psicopràctica o individual, psicopràctica en companyia o sociopràctica. Però per un altre, destaquem el grau d'esportivització on fem referència a aquelles activitats que han estat reglamentades i homogeneïtzades per buscar el costat competitiu i adaptar-les a l'esport. Si l'activitat està consolidada a nivell esportiu amb competicions regulades, amb una federació que les reglamenta i les empara, amb reconegut prestigi fins i tot per part de les grans organitzacions (com el COI), llavors els afegim la icona olímpica per destacar el seu vessant esportiu. Si no hi ha aquesta icona és perquè entenem que la naturalesa d'aquestes pràctiques fuig de l'homogeneïtzació de l'esport i es basa en la cerca de la llibertat i flexibilitat que correspon a l'esperit de les AFAN d'acord amb els models socials de la seva època. També s'afegeix una altra icona si l'activitat la considerem d'*alt cost econòmic* pels materials, artefactes, costos de l'execució de la

pràctica, lloguer o adquisició del material necessari per part de l'usuari. Finalment en cadascuna de les 81 caselles hem destacat el codi del grup d'activitats al qual pertanyen cadascuna de les activitats en un petit requadre per connectar la taula d'identificació amb el quadre taxonòmic, s'ha contemplat almenys un representant de cadascun dels 5 grups d'aire' (Ai), dels 12 grups de terra' (T), dels 8 grups d'aigua' (Ag) i dels 4 grups de foc' (F), sumant els 29 grups d'activitats en total.

A causa de la preocupació mediambiental per l'impacte negatiu que aquestes pràctiques puguin exercir sobre el medi natural, també hem configurat una taula de l'impacte ecològic de les AFAN en la qual hem classificat les diferents pràctiques en funció del seu impacte mediambiental. En aquesta classificació hem diferenciat quatre nivells d'impacte: del nivell 'A' (menor impacte ecològic) a el 'D' (major impacte ecològic), amb dos nivells intermedis 'B' i 'C'.

Les principals deduccions que s'obtenen d'aquesta taula és la presència majoritària de les pràctiques del medi 'foc' com a activitats que generen un alt impacte mediambiental (nivell D) a causa de la contaminació acústica i visual, a la seva potencial perillositat, a la seva petjada de pas i a la seva contaminació mediambiental pels gasos que emet. El barranquisme i l'alpinisme, pràctiques d'aigua' i terra' respectivament, també estan en aquesta categoria contaminant, el primer pel seu fràgil ecosistema i el pas massiu i continuat d'usuaris que destrossen el delicat hàbitat dels canons de riu, i el segon per l'enorme material necessari per a l'escalada d'alts cims en ecosistemes fràgils i que després s'abandona en el lloc com deixalles.²⁶ Les pràctiques d'aire' en general són les menys contaminants i impactants i d'altra banda les altres modalitats estan en una classificació o una altra en funció dels materials usats, la pràctica en ecosistemes més o menys fràgils, la seva massificació, la petjada exercida durant la pràctica i el temps de perennitat.

En relació amb el procés d'esportivització de cada grup de pràctiques establert i les seves posicions relatives, hem aportat un eix de coordenades en el qual es vincula aquest procés d'influència de l'esport en relació amb el paràmetre 'hedonisme/ascetisme'.

D'aquesta taula es dedueix que els grups de pràctiques de les AFAN que tenen major influència del sistema esportiu, o sigui esportivitzats, estan situats en el quadrant de l'ascetisme' i per contra la majoria

²⁶ Els alpinistes han d'abandonar moltes restes de materials a la pròpia muntanya per alleugerir pes o per la impossibilitat de transportar-lo, perquè preval l'èxit d'aconseguir el cim o la seguretat de l'alpinista.

IMPACTE ECOLÒGIC DE LES ACTIVITATS FÍSQUES D'AVENTURA A LA NATURA				
	AIRE	TERRA	AIGUA	FOC
menor impacte ecològic A	PARAPENT / ALA DELTA / TIROLINA / PUENTING / BENJI / SALT BASE / WINGSUIT	CICLOTURISME / PATINS / FREESKATE / STREETLUGE / LONGBOARD / SLACKLINE / HIGHLINE / RAPEL / ZORBING / PARKOUR / TRICKING / SKATEBOARD / STREETSTUNTS / HORSING / CAMELLS / CAPEA / RODEOS / TRINEUS / RAQUETES / SANDBOARD	CLIFF JUMPING / WINDSURF / KITESURF / KITEFOIL / PADDELSURF / SURF / BODYBOARD / SKIMBOARD / FLOWBOARD	
B	GLOBUS AEROSTÀTIC / VOL SENSE MOTOR	MOUNTAINBOARD / ARBRISME / SENDERISME / MUNTANYISME / ORIENTACIÓ / TRAIL RUNNING / ESQUÍ NÒRDIC / FREERIDE SKI / TELEMARCK	SNORKEL / FREE DIVING / VELA / KAYAK / RAFTING / HIDROSPEED / CANOA / PIRAGÜISME / PESCA / SUBMARINA / CREUER-VELER / ICE YATCHING / SUBMARINISME / CAVE DIVING	
C	SKYSURF / CAIGUDA LLIURE / PARACAIGUDISME / PARASAILING	BIKETRIAL / MOUNTAINBIKE / ESQUÍ ALPÍ / SNOWBOARD / SNOWKITING / SPEEDFLYING / COASTERING / VÍA FERRATA / TREE CLIMBING / ESCALADA / ESCALADA GEL / ESPELEOLOGIA	ESQUÍ NÀUTIC / WAKEBOARD / BAREFOOT WATER SKI	FLYBOARD / PARAPENT a MOTOR / ULTRALLEUGER
major impacte ecològic D		ALPINISME	BARRANQUISME	MOTONEU / MOTOAQUÀTICA / LLANXA A MOTOR / QUADS / BUGGIES / MOTOCROSS / ENDURO / FMX / KARTS / 4X4 / RALLIES / JETMAN

Taula 3. Impacte ecològic de les AFAN

de pràctiques que no estan esportivitzades i per tant sota la influència del sistema esportiu estan situades majoritàriament en el quadrant superior esquerra que coincideix amb l'‘hedonisme’. Aquestes ubicacions mostren la pertinença de les AFAN al model corporal hedonista-ecològic i per contra aquelles pràctiques del seu àmbit que estan més esportivitzades posseeixen un component ascètic de sacrifici i esforç i per tant estan més properes al model ascètic de l'esport. Al nostre entendre, l'esportivització de les pràctiques de les AFAN suposen una desnaturalització de les mateixes i per tant una pèrdua d'identitat, ja que per la seva naturalesa, finalitat, entorn i cultura corresponen a un sistema alternatiu que sorgeix precisament com a reacció a l'esport i evoluciona al marge del mateix.

Consideracions finals

Als trenta anys del naixement d'aquestes pràctiques a Espanya podem afirmar que les AFAN han passat de

ser una moda de la postmodernitat, una reacció contra l'esport, per consolidar-se com un model alternatiu plenament assentat en un temps nou que anomenem transmodernitat. Aquest conjunt de pràctiques, reafirmant la idoneïtat de la seva denominació i la pertinència de l'acrònim AFAN, ha evolucionat en aquest temps sense perdre pel camí la seva naturalesa, fonaments, ni la seva finalitat. Han guanyat adeptes i practicants, s'han instal·lat en la nostra societat a través dels nous mitjans de comunicació i han diversificat les pràctiques i les seves conductes motrius en funció de les expectatives i reptes dels seus practicants. L'aportació tecnològica ha estat decisiva en aquesta obstinació ja que ha reportat una increïble variabilitat d'aplicacions a les pràctiques existents dotant a les diferents activitats de major seguretat, maniobrabilitat i audàcia per a l'assoliment de desafiaments majors. La flexibilitat d'aquest univers de pràctiques ha permès l'increment de les mateixes recolzades en el vector tecnològic però també en el vector social ja que s'ha incorporat una munió de persones àvides

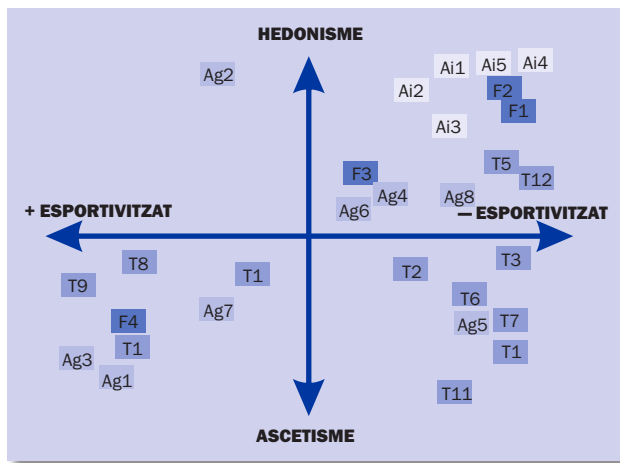

Figura 1. Procés d'esportivització dels diferents grups de pràctiques de les AFAN

d'experiències noves i amb afany de proporcionar sentit a les seves rutinàries vides. Les 109 modalitats identificades en el seu conjunt situades en diferents àmbits de participació i demandada per sectors de la població cada vegada més diversificats, és una mostra palpable d'aquest espectacular creixement.

Les AFAN s'han constituït en un antídote contra la certesa de la vida quotidiana i ofereixen a la ciutadania d'avui una multitud d'experiències cimentades en la incertesa i el risc controlat en contacte amb la natura que prometen una aventura diferent i una pujada de l'autoestima. L'aventura simbòlica constitueix el seu fonament essencial que encaixa perfectament amb un entorn social que busca el límit, el més enllà, una experiència única. Al voltant d'aquest món d'activitats excitants s'han constituït grups socials d'identics interessos i gustos, tribus urbanes i un florent teixit d'empreses, que han superat la crisi econòmica mundial, ofereixen les diferents activitats amb imaginació i esperit innovador. La seva expansió mundial ha estat rotunda ja que les trobem en tots els continents i cada territori rivalitza amb els altres a oferir més aventura, diversió en paratges únics. Existeixen canals de televisió que promouen aquestes pràctiques, mostren les últimes novetats i promocionen grans esdeveniments d'aventura extrema que retroalimenten aquest àmbit. Les xarxes socials, internet i l'aplicació de les TIC contribueixen a divulgar i difondre de manera instantània per tot el planeta l'espectacularitat, bondat i idoneïtat d'aquestes activitats.

Les tendències que s'albiren van en la línia d'anar incrementant noves activitats mitjançant noves aplica-

cions tecnològiques que facilitin noves possibilitats de pràctica que proporcionin noves experiències i aventures. Les AFAN s'han convertit en pràctiques eminentment innovadores que promouen pràctiques cada vegada més personalitzades i ajustades per a cada sector de la població demandant. A una demanda cada vegada més exigent i personalitzada s'haurà de respondre amb una oferta més globalitzada, especialitzada i competitiva que promogui les activitats en qualsevol racó del planeta. L'aventura extrema col·labora a la popularitat, difusió i desig de realitzar aquestes activitats ja que tots portem un Superman dins nostre. Sense cap mena de dubte les AFAN contribuiran a la colonització definitiva del planeta Terra.

Conflicte d'interessos

Els autors declaren no tenir cap conflicte d'interessos.

Referències

- Büchell, H. (18 de juliol de 2014). El lado oscuro de Red Bull [A YouTube]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=b-5n1E0CSb4k>
- Chul-Han, B. (2012). *La sociedad del cansancio*. Barcelona: Herder.
- Feixa, C. (1995). L'aventura imaginària. Una visió antropològica de les activitats físiques d'aventura a la natura. *Apunts. Educació Física i Esports* (41), 36-43.
- García Ferrando, M. (2006). *Posmodernidad y Deporte: Entre la individualización y la masificación (Encuesta sobre los hábitos deportivos de los españoles 2005)*. Madrid: Consejo Superior de Deportes/ Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Hart-Davis, A. (Edit.) (2013). *Ciencia. La guía visual definitiva*. Madrid: Akal.
- Olivera, J. (1995). Les activitats físiques d'aventura a la natura: anàlisi socio-cultural. *Apunts. Educació Física i Esports* (41), 5-9.
- Olivera, J., & Olivera, A. (1995a). La crisi de la modernitat i l'adveniment de la postmodernitat: l'esport i les pràctiques físiques alternatives en el temps d'oci actiu. *Apunts. Educació Física i Esports* (41), 10-29.
- Olivera, A., & Olivera, J. (1995b). Proposta d'una classificació taxonòmica de les activitats físiques d'aventura a la natura. Marc conceptual i anàlisi dels criteris escollits. *Apunts. Educació Física i Esports* (41), 108-123.
- Quester, P., Beverland, M., & Farrelly, F. (2006). Brand-personal values fit and brand meanings: Exploring the role individual values play in ongoing brand loyalty in extreme sports subcultures. *Advances in Consumer Research* (33), 21.
- Rodríguez-Magda, R.M. (2007). Transmodernidad: La globalización como totalidad transmoderna. *Revista Observaciones Filosóficas* (4), 34.
- Tomlinson, A., Ravenscroft, N., Wheaton, B., & Gilchrist, P. (2005). Lifestyle sports and national sport policy: An agenda for research [Report (for external body)]. University of Brighton.
- Zeba Productions (21 de desembre de 2014). En memòria de Pau Escalé. Esport 3. Reflexió sobre la vida [A YouTube]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=1aAL4PUFLcA>